

tíðindablaðið

sosialurin

Postsmoga 76,
3800 Argir,
telefon 11820

Útgevni: p/f sosialurin

Fyrirskjótari og blaðstjóri: Tórfinn Smith (ábyrgd)

Blaðfólk: Hogni Djurhuus, Dagny Joensen, Jóhann Mortensen og Jan Müller

Lýsingar: Árni Joensen

Uppseting: p/f sosialurin. Prent: p/f pressan 1981

Fíggjarliga stöðið

oddagrein

Í LONDUNUM í Vesturheimi eru fíggjarligu vánirnar vorðnar so háttar, at neyðugt er meira enn nakrantíð at byrgja fyrri hóttafallum, sum kunnu koma at sviða dygt frameftir til skaða og niðurløgu fyrri samfeløgini og tann einstaka.

EIN AV høvuðsgrundunum fyrri at vit so dánt hava skákað okkum undan sera álvarsomum hóttafallum og arbeiðsloysi, er tann politikkur, sum var førður øll sjevtíðirini og sum sjálvsagt er grundarlagið undir samfelagnum í dag. Tá var førður miðvísur fíggjarpolitikkur og útbýggingarpolitikkur.

DANSKA ráðleggingarnevndin í fíggjarmálum, hevur eisini í summar verið í Føroyum og kunnað seg um verandi viðurskiftini. Í útvarpssamrøðu við formannin í ráðnum, Skak-Nielsen, segði hesin, at tað er týðiligt, at rætt var atborið, tá tann politikkur í fíggjarmálum var fastlagdur, sum førður hevur verið tey síðstu árin.

Í HESUM liggur týðiliga vátanin um, at tað gamla landsstýrið var á beinari kór og setti rætt út í kortið soleiðis sum eigur at vera, tá førður verður ábyrgdarpolitikkur í fíggjarmálum. Tá verandi stýri ferdi ongan tilvildarligan fíggjarpolitik, soleiðis sum vit seinri tíverri hava fingið týðulig og grefflig prógv um.

AT VIT síðani fingið eitt stýri, sum mest eyðkent er av reyði og geipi um sparring við 50 milljónum krónum við at steðga framskygnum samfelagsútbýggingum, samstundis sum gjarað verður út við sera tilvildarligum útreiðslukrevjandi tiltøkum, gevur týðuligt prógv um tann tilvildarliga ruðleika, sum ræður.

Í HESUM tíðum er tað meira enn ein hættislig roynd at skula forlíta seg upp á eitt stýri, sum ikki veit síni livandi ráð og sum ongan annan politik hevur í skjöldri sínum enn at klandrast og klórust um hvør skal fáa hvørjar sessir í almennum størvum.

TAD eru onnur og meira álvarsleg samfelagsmál, sum liggja á láni og sum krevja loysn.

Skulu tygum mála?

Vit hava alla føroyska máling og træverju.

Eisini hava vit nú ta kendu ensku málina av sløgunum Hempalin og Hempatex.

Ta donsku Goli-træverjuna fáa tygum eisini frá okkum.

Málingahandilin í Leirvík, tlf. 43112

Landssjúkrahúsið

3800 Tórshavn

Eitt starv sum laborantur er leyst til setan pr. 1. september 1982. Tilkallivakt ca. eina ferð um vikuna. Løn sambært sáttmála.

Umsókn verður áðrenn 15. august at senda til umsónarmannin, Landssjúkrahúsið, 3800 Tórshavn.

Tos um fólkaræði (demokrati)

Hogni av Heiði:
Framhaldsgrein í
fimm portum um
fólkaræði — demo-
krati

Tað tykist, sum at tað hevur verið serliga átróðkandi nú eftir bardagaárinu at tosa um og strembast fyrri fólkaræði, tí ein styrkjan av hesum verður mett at vera betur for fyrri at forða hernaðargreidungum og øðrum brotsmonnum, ið hava sett dám á hesa öldina, eins og hinar.

Tó slættist einki tosa á hesum klettum, har alt upplagt tosa um fólkaræði longu framanundan er kóvt av pástandinum um, at hetta hava vit longu bjargað okkum.

1. Tali- og skrivfrælsi

Vit her heima meta ofta fólkaræði eftir, í hvønn mun tali- og skrivfrælsið virkar. Ein tann mest vanligi grundgevingin ljóðar: »Her kanst tú siga, hvat tær lystir, uttan at óttast.« (— Og síðani kemur ein frágreiðing um, hvussu standurin er aðra staðni í heiminum). Ella: »Vit hava tað so frælst, at ein og hvør kann trina fram og spilla teir ráðandi út upp á tað grovasta!«

Er hetta satt? Tað gav at bita, tá oddafiskar í einum ávisum flokki her heima í ár stevndu manni fyrri í skrift at hava skýrt floksblaðsins skrivning fyrri fascismukenda. Sjalvandi mátti tann hittinorðið rinda stóra bót; og hetta er ikki eindomi í rættarsøgu okkara. So mark er sanniliga fyrri, hvat ið sigast kann. Peningaliga vórðu ikki ráð fyrri fleiri tilikum beinraknum hittinorðum frá hesum manni.

Veruleikin er, at alla staðni, har peningaræðið valdar, kanst tú máta tali- og skrivfrælsi eftir peningamongd, líka frá okkara neyðarsligu dag(floks)bløðum, ið ofta ikki tora at prenta viðgongd, áherjandi lesarabrev, av ótta fyrri at missa haldarar og flokksstuðlar, (hesum kenni eg sjálvur sviðan av) — til útlenskar ríkmanna-kroppar, ið fyrri hond keypa bløð undir seg, og av rottum kunnu kallast blaðkongar. Hesir smiða karm um, hvat ið blaðið

sleppur at prenta, og siga, hvat blaðið skal prenta. Innan hesar karmar kann fólkið so remba sær sum tí lystir um alt óviðkomandi, ið ikki vikar støðu peningavaldsins í landinum. (Tolini siga, at hvat dagbløðum, útverpum og sjónverpum í peningavaldsins londum viðvikur, eru 80-90% undir nokrum fáum monopolfyrirtekum ella tænastrum, sum mæt peningafolk eiga. Meira enn 90% av tíðindunum í menningarlandunum (les: afturumsettu londunum) eru frá London, Paris og New York. Tey spjæða greffligar keipumyndir av leiðarunum, og menningarlandunum, og gera gjøldur burtur úr stremban teirra eftir tjóðskaparligum sjálvstýri, og vekja tráðan eftir gomlum, á, so væl-virkandi hjálandaharaveldi. — Hetta er tað. Kekkonen kallaði tíðinda-imperialismu).

— »Men um tú ikki sleppur fram at í hesum bløðum, hevur tú rætt til sjálvur at geva út blað.« sigur kanska onkur. Men hetta sokallaða skrivfrælsið er bert reint formelt, um hugsað verður um politisk javnrættindi: Formelt hava tann ríki og tann fátæki somu »rættindi« at fara og geva eitt blað út, sum kostar ótrúliga nógv at fáa at bera seg, og formelt hava tann ríki og fátæki somu »rættindi« at keypa senditið í sjónvarpinum, og sostatt sama »møguleika« at ávirka veljaran, men tá tilíkur »møguleiki« krevur eitt ótal av peningi, kann bert tann ríki nýta hann til fulnar. Peningavaldið megnar at ávirka eina stóra veljarafjöld, tí tað hevur keypt bløð, útverp og sjónverp, og kann »reka« (keyptar) politikarar og stjórnir! Hetta er royndur leikur.

(Føroya størsta blað, takka verið alemnum lýsingarstudingi, hevur nú í fjórðingsold abbonerað upp á NPS — AP, ið er norska útstøðin hjá amerikanska tíðindastovuni Associated Press. Til dømis mugu tíðindi uttan eftir fyrst igjøgnum eitt amerikanskt filter, síðani tað amerikuvinarliga norska, og at enda igjøgnum tað hjá tí amerikuvinarliga blaðstjóra-øllum at døma ber aggt til ávis stýri, ið hava skúgvad hetta peningavaldið til viks. Henda manipuleraða trikkálving er vorðin lívins barlast hjá mongum føroyingi — umframt tær triggarar bókurnar: biblian, telefon-

bókin og bankabókin. »Útvarp Arge« er ikki nógv mætari. Men bert tað, at Dimma verður borin inn í hvørt hús gevur hennara politisku propagandu eini frammihiðráttindi, ið mong mugu óvunda!) Og soleiðis virkar tað hálavada tíðindafrælsið mangan!

Ikki er neyðugt at kannna »vørurnar« leingi, ið reka til »brúkararnar« frá teimum sokallaðu »fjølbroyttu og sakligu« peningastýrða tíðinda-tænastrum ella menningafabrikunum, ið hava monopoliserað tíðindaheimin, tí skjótt er at siggja, hvussu tíðinda-fólkiní velja úr, viðgera, balla inn í politiskan bjálva, og servera.

Tað tykist sum at hetta sokallaða tíðindafrælsið er størst, tá tað ræður um at valka sær í privatlevnaðinum hjá einstaklingum, og soleiðis spekulera í fólksins kenslum.

Tíðindafrælsi er í fyrsta lagi, at bløðini og annað ikki eru heft at privatum ognarum — monopolum ella blaðkongum — sum keypa bløðini upp, leggja teira politisku linju, og steingja bløðini, tá teimum lystir.

Fyrri at taka upp aftur endan, var ein grundgeving, sum nevnt, at »vit hava tað so frælst, at ein og hvør kann stokka fram og spilla teir ráðandi út upp á tað grovasta«. Vit mugu ásanna, at hóast mark er fyrri hesum, er í summum førum nakað um hetta.

— Men fær henda út-spilling ella ábreiðsla teir ráðandi, eitt nú stjórnina, at broyta ætlan ella hugsan? Tú svarar kanska: »Vist ikki, men eingin ger mær nakað fyrri tað, eg havi sagt.« Tá spyrja vit, um ein eisini alment kann geva sínum arbeiðsgevara (les: arbeiðskeypara) eina skortflegingu fyrri óroksskap, kalla hann livitætti kraddara ella okkurt, ið verri (men beinraknari) er... Svárið er tá givið: »Nei, tað er vist, hann hevði bært út biðið meg farið, ella gjort mær tað óliviligt í arbeiðinum.« (Viðmerking: Viðferðin er tó ikki so harðrend her heima, sum í øðrum peningastýrdum londum. Ein

Framhald á síðu 14